

Список використаних джерел та літератури:

1. Барбіна Є. С. Теоретичні аспекти професійної підготовки майбутнього вчителя / Є. С. Барбіна // Збірник наукових праць : Педагогічні науки. – Херсон : Вид-во ХДПУ. – Вип. 27. – С.96-99.
2. Бех І. Д. Гуманістична педагогіка як нова інноваційна парадигма / І. Д. Бех // Науковий вісник Миколаївського державного педагогічного університету : зб. наук. праць. – Миколаїв : МДПУ, 2001. – Вип. IV. – 294 с. – (Педагогічні науки).
3. Глузман А. В. Профессионально-педагогическая подготовка студентов университета: теория и путь исследования : [моногр.] / А. В. Глузман. – К. : Поисково-издательское агентство, 1998. – 252 с.
4. Дьяченко М. И. Психологические проблемы готовности к деятельности / Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. – Минск : БГУ, 1976. – 176 с.
5. Євдокімов В. Особистісний підхід як критерій інноваційності педагогічних технологій / Євдокімов В., Луценко В. // Наукові записи Кіровоградського педагогічного університету. – 2001. – Ч. 1. – С. 21-26.
6. Линенко А. Ф. Теорія і практика формування готовності студентів педагогічних вузів до професійної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / А. Ф. Линенко. – К., 1996. – 44 с.
7. Мороз А. Г. Формирование готовности к педагогической деятельности у молодых учителей / А. Г. Мороз // Психолого-педагогические основы совершенствования подготовки специалистов в университете. – Днепропетровск : Изд-во Днепропетровского ун-та, 1980. – С.71-75.
8. Пуховська Л. П. Особистісна модель підготовки викладачів на Заході / Л. П. Пуховська // Наукові праці : збірник. – Миколаїв : Вид-во МФ НАУКМА, 2000. – Т.7: Педагогіка. – 112 с.

Анотація

Л.Э.Бекирова

Модель формування готовності майбутніх учителів початкових класів к використанню інтерактивних технологій навчання

В статті розглядається проблема формування готовності майбутніх учителів початкових класів к використанню інтерактивних технологій навчання, определена модель формування даного виду готовності.

Ключевые слова: *готовність к використанню інтерактивних технологій навчання, модель формування готовності.*

Summary

L.E.Bekirova

The Model of Formation of the Future Primary School Teachers' Readiness to Usage of Interactive Technologies of Teaching

The problem of formation of the future primary school teachers' readiness to the usage of interactive technologies of teaching is studied in the article, the model of this type of readiness formation is defined.

Key words: *readiness to usage of interactive technologies of teaching, the model of readiness formation.*

Дата надходження статті:

„6” жовтня 2009 р.

УДК 378.1.001.73 (438) (045)

К.М.БІНИЦЬКА,
методист
(м.Хмельницький)

Реформування вищої педагогічної освіти в Республіці Польща

У статті розглядаються засади розвитку вищої педагогічної освіти Республіки Польща, відображено загальні реформи вищої педагогічної освіти, зокрема в вищих педагогічних школах відповідно до вимог Болонського процесу, вказані завдання для розвитку вищих педагогічних шкіл в Республіці Польща.

Ключові слова: *реформування вищої педагогічної освіти в Республіці Польща, вищі педагогічні школи Республіки Польща, інтеграція в Болонський процес.*

Постановка проблеми в загальному вигляді...Пріоритетним завданням України є її входження до європейської та світової спільноти. Україна чітко визначила орієнтири входження в освітній, науковий і культурний простір Європи. Інтеграційні процеси в системі національної освіти виступають як складова частина всебічної глобалізації світових процесів розвитку, як визначальний інтелектуальний базис гармонійного розвитку національних соціально-економічних систем. Вивчення західноєвропейського досвіду реформування вищої педагогічної освіти може бути корисним під час планування та реалізації модернізаційних змін у вищій школі України, орієнтованих на її якісне оновлення та інтеграцію в європейський освітній і науковий простір. Враховуючи спільність історичних, культурних та географічних умов розвитку, уваги вимагає досвід розвитку освіти країн, які успішно інтегрувалися в

Європейський Союз. Унікальним і найдоступнішим є досвід розвитку вищих педагогічних шкіл у Республіці Польща.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Безперечно, що успіх модернізації освіти як в Польщі, так і в Україні значною мірою залежить від якості професійної підготовки педагогічних кадрів, здатних до інтелектуального і творчого розвитку особистості учнів як основи успішного функціонування людини в умовах постійних змін. Особливої уваги потребує професійна підготовка педагогічних кадрів, реформи в вищій педагогічній освіті, зокрема в вищих педагогічних школах, оскільки зміни в економіці, поступ науково-технічної революції, процес інтеграції з Європою вимагають підвищення ефективності підготовки висококваліфікованих робітників. З огляду на це, на думку польських (Г.Квятковська, В.Комар, Т.Лєвовицький, Г.Тадеусевич, Б.Квятковська-Коваль, Е.Лапінські, З.Вомни, Р.Оссовські, Ц.Банах) та українських (С. Ф. Артюр, С. У. Гончаренко, О. В. Глузман, І. А. Зязюн, О. Е. Коваленко, В. Г. Кремень, Н. Г. Ничкало, О. М. Пехота, О. Я. Савченко, С. О. Сисоева, В. А. Семиченко) дослідників, поряд із організаційними змінами в освітніх системах мають відбуватися зміни в системі професійної підготовки педагогічних кадрів. Українські вчені приділяють значну увагу особливостям участі України в Болонському процесі (В.П.Андрущенко, Я.Я.Болюбаш, В.С.Журавський, М.З.Згуровський, І.А.Зязюн, К.М.Лєвківський, С.М.Ніколаєнко, М.Ф.Степко та ін.). Значну наукову цінність для дослідження становлять праці зарубіжних учених-педагогів, присвячені сучасним процесам змін вищої освіти в європейському регіоні (Р.Велт, Л.Жаллад, В.Масеманн, А.Мірой, К.Павловські, Дж.Тейлор, Р.Томас, Д.Фаррінгтон, М.Фуллан, Г.Хілс, Т.Хюсен та ін.).

Формування цілей статті... Метою статті є визначення особливостей реформування вищої педагогічної освіти Республіки Польща, аналіз досвіду реформ вищих педагогічних шкіл даної країни.

Виклад основного матеріалу... Модернізаційні процеси в українській системі освіти відбувається в контексті розвитку України як європейської держави. Особливо значні трансформації повинні бути проведені в професійній педагогічній освіті, оскільки процеси глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства призводять до значних цивілізаційні зміни, які, в свою чергу не можуть, не позначитись на вимогах до професійної підготовки педагогів-фахівців. У цьому плані значний інтерес має досвід системи вищих педагогічних шкіл, педагогічної освіти Республіки Польща як члена європейського освітнього простору і територіального сусіда нашої країни [8, с.19].

Прагнення Республіки Польща до освітньої інтеграції країни з Європейським Союзом вимагає внесення значних змін до системи вищих педагогічних навчальних закладів. Основні засади розвитку системи вищої педагогічної освіти в Республіці Польща ґрунтуються на системі законодавчих актів і нормативних положень. Основним правовим актом, який регулював діяльність Вищих педагогічних шкіл у Республіці Польщі в останній декаді ХХ ст. був Закон про вище шкільництво від 12 вересня 1990 р., зміни і доповнення до якого вносилися майже щорічно. Важливою правовою основою з 1982р. (і доповненою в 2000р.) є Карта вчителя, яка регулює позицію професійного рівня вчителів. Вихідні концептуальні положення щодо модернізації вищої педагогічної освіти України відображено в Законах України „Про освіту” (2006р.), у Державній національній програмі „Освіта” (Україна ХХІ століття (1993р.), Державній програмі „Вчитель” (2002р.), Національній доктрині розвитку освіти (2002р.), нормативних документах Міністерства освіти і науки України та ін.

Зміни в освітній практиці Республіки Польща можливо прослідкувати ж у глобальній освітній політиці, так і у спостереженні змін в окремих галузях освіти. Керівництво вищою освітою в Республіці Польща здійснюється Міністерством національної освіти та спорту. З ним співпрацює Центральна рада з вищої освіти, що складається з обраних представників вищих навчальних закладів і наукової громадськості (35 професорів, 10 вчителів, 5 студентів), яким закон надав чималі наглядові права, адже без згоди ради не розподіляють кошти бюджету і не виходять міністерські накази.

До структури вищої педагогічної освіти Польщі входять університети, педагогічні академії, вищі педагогічні школи, інші вищі навчальні заклади (політехнічні, економічні, сільськогосподарські академії, академії мистецтва і культури, а також вчительські коледжі) [5, с.467]. Можна спостерігати виразні відмінності в процесі навчання вчителів в різних вищих навчальних закладах. Також з'явилися нові (приватні) вищі педагогічні заклади, в яких керують суспільно-культурні товариства або приватні особи. Вони підвищують кваліфікацію вчителів із різних спеціальностей і доповнюють галузь державних шкіл, даючи педагогічну освіту на рівні вищих навчальних закладів. Перші приватні вищі педагогічні школи з'явилися у 1989 р, коли суспільство вимагало дозволу від уряду на вільну освітню діяльність, на право створювати і забезпечувати функціонування навчально-виховних закладів недержавної форми власності [1, с.153]. Іншою причиною появи приватних вищих педагогічних шкіл є зростання кількості вчителів, що не мають вищої освіти (середина 90-х років стала переломним періодом). Варто підкреслити, що значна частина вчителів, які мають вищу освіту, здобули її заочно [2, с.230].

На сучасному етапі модернізації системи вищої педагогічної освіти в Україні досвід Республіки Польщі викликає значний інтерес. Безперечно, що успіх модернізації освіти як у Польщі, так і в Україні значною мірою залежить від якості професійної підготовки педагогічних кадрів, здатних до

інтелектуального і творчого розвитку особистості учнів як основи успішного функціонування людини в умовах постійних змін. Враховуючи швидкі зміни суспільного і економічного характеру, вивчення польського досвіду розвитку вищої педагогічної освіти може бути корисним під час планування та реалізації модернізаційних змін у вищій педагогічній школі України, орієнтованих на її якісне оновлення та інтеграцію в європейський освітній і науковий простір. Одним з найголовніших завдань реформувань сучасної професійної освіти Республіки Польща вважають створення умов для досягнення професійних кваліфікацій, що базуються на компетенціях, тобто здібностях і стилі поведінки, окреслених вимогами праці. Виконання цих вимог залежить від гнучкості сформованих освітніх систем і структур, а також від гнучкості напрямів і програм професійної підготовки, тобто тих факторів, що дають змогу пристосувати професійну підготовку до вимог ринку праці. Значною мірою така гнучкість притаманна блочно-модульній професійній підготовці. Крім того, досягненню професійних кваліфікацій, що базуються на компетенціях, також відповідають професійна підготовка, перепідготовка й підвищення кваліфікації, що проводяться на основі поділу змісту навчання на окремі модулі. При цьому виділяють такі засади модульного професійного навчання: програма повинна відображати вимоги до рис особистості конкретного виду професійної діяльності; послідовне нагромадження знань; гнучкість програм та їх пристосування до формування особистості рис учнів (одиниця програмного модуля формує конкретні компетенції); дидактичні матеріали передбачають використання знань з інформатики; педагог виступає помічником і партнером. Модульне навчання спрямоване на виконання таких цілей професійної педагогічної підготовки: можливість працювати за професією; професійна діяльність на високому рівні професіоналізму; подальше підвищення кваліфікації. Модульні програми у вищих педагогічних закладах Республіки Польща конструюють так, щоб забезпечити розвиток самостійності і креативності студентів, а також можливість використовувати ці програми для індивідуального навчання [8, с.20-21].

Прагнення Республіки Польщі до інтеграції з Європейським союзом та розвиток ринкової економіки в нових соціально-економічних умовах вимагають внесення значних змін в мережу вищих педагогічних шкіл. Сучасна система вищої педагогічної освіти в Республіці Польща характеризується як консервативним збереженням національних виховних традицій, так і інтенсивною модернізацією і курсом на інтеграцію в європейський освітній простір. Зазначимо, що у Республіці Польща в останні 12-14 років в руслі підготовки до вступу в Європейський Союз проведено велику роботу щодо реформування освіти, і педагогічної зокрема. Передбачалося, що професійна педагогічна освіта повинна стати єдиною, гнучкою, доступною [4, с.222].

Аналіз науково-критичної літератури підтверджує висновок про те, що з прийняттям Закону про вище шкільництво від 12 вересня 1990 р. та Закону про вищу освіту від 27 липня 2005р., нова освітня доктрина та нова філософія освіти суттєво вплинули на систему підготовки вчителів та на діяльність вищих педагогічних шкіл. Основними напрямками кардинальних змін, як наголошується в дослідженнях І.Ковчиної, І.Шемпрух, В.Пасічника є деідеологізація, деполітизація, поліпшення якості організації та змісту навчально-виховного процесу, індивідуалізація, акцент на розвиток і саморозвиток, розширення самостійності студентів у вищих педагогічних школах.

На сьогоднішній день виділяють декілька концепцій вищої педагогічної освіти, які використовуються в роботі вищих педагогічних шкіл Республіки Польща. Зокрема, прогресивна – підготовка вчителя до розв'язання проблем професійної діяльності; персоналістична – акцент на формування особистості вчителя; загальноосвітня – засвоєння різноманітної інформації; різнобічна – надання вчителю кількох компетенцій, наукових знань і системи цінностей [7, с.170-171].

Досвід польської реформи освіти став наочним прикладом системних змін, поштовхом до яких було спільне бажання мати першокласну сучасну освіту. Цей досвід цінний для нас українців у контексті географічної та культурної цінності наших країн.

У контексті політичних та суспільних змін у Республіці Польща, впровадження ринкової економіки здійснюється реформа вищої педагогічної освіти: вищі педагогічні школи отримали значно вищий рівень автономії, право приймати частину студентів з оплатою навчання; урізноманітнівся перелік спеціальностей; виникло чимало приватних вищих педагогічних шкіл. Навчання у державних закладах безкоштовне для вступників за конкурсом у межах лімітів [5, с.466-467].

Із входженням Республіки Польщі в Болонський процес продовжуються зміни в системі вищої педагогічної освіти: підготовка проводиться на двох рівнях (ліцензіат, магістр); оцінювання навчальних досягнень студентів проводиться згідно Європейської системи трансферів кредитів (ECTS); зарахування навчального року вимагає нарахування 60 кредитів, а семестру – 30; вищі педагогічні школи видають студентам по закінченню додаток, що містить перелік предметів з вказанням кількості кредитів.

Польською вищою педагогічною освітою поставлені такі завдання: адаптація системи навчання до потреб ринку праці з метою працевлаштування випускників в межах Європи; підвищення конкурентоспроможності польської вищої освіти в Європі; розвиток двоступеневого навчання; впровадження системи дипломів загальноєвропейського зразка; розвиток системи оцінювання рівня

підготовки студентів; поліпшення системи обміну студентами та викладачами з іншими країнами; впровадження загальноєвропейського змісту навчання.

У межах міжнародного співробітництва Республіка Польща підписала практично всі європейські конвенції з порівняння і визнання освітніх кваліфікацій, має великий пакет двосторонніх угод, вищі педагогічні школи здійснюють міжнародні контракти і проекти [3, с.47].

Професійна підготовка педагогічних працівників у сучасних вищих педагогічних навчальних закладах (у вищих педагогічних школах) Республіки Польщі зазнає серйозної критики, зокрема вказується на недостатній рівень педагогічної освіти у вищих педагогічних навчальних закладах, в яких здійснюється підготовка педагогів. Основні прогалини у педагогічній освіті, що виявлені в цих закладах, стосуються недостатньої кваліфікації педагогічних кадрів, які забезпечують процес професійної підготовки (Х.Беднарський, К.Дурай-Новакова, Б.Квятковська-Коваль, Ф.Шльосек), організаційних умов здійснення психолого-педагогічної підготовки (Б.Квятковська-Коваль), відсутності єдиних програм, що призводить до довільності у виборі змісту, форм та методів професійної підготовки (В.-Ч.Банах, Х.Беднарський), недостатнього поєднання теоретичної та практичної підготовки (Г.Квятковська, В.Оконь), малої кількості годин, передбачених на психолого-педагогічну підготовку (Є.Каргуль, Р.Цешинська).

Прогресуючою проблемою польської вищої педагогічної освіти є недостатня кількість висококваліфікованих викладацьких кадрів – на сьогодні на одного викладача припадає понад 20 студентів, слід зазначити, що переважну більшість викладацького персоналу вищих приватних педагогічних шкіл складають викладачі державних вищих педагогічних шкіл, а це негативно впливає на якість навчального процесу [1, с.153]. У вищих педагогічних школах однією з проблем є типове навчання, яке вимагає покращання. Сучасна система навчання вчителів у Республіці Польща критикується через недостатню міру врахування змін в освіті сучасної людини. Програма навчання вчителів на педагогічних відділеннях університету, вищих педагогічних школах головним чином налаштована на ефективність і дидактичну оперативність, а не на гуманітарну компетенцію і педагогічну культуру [2, с.231]. Розв'язання комплексу цих складних завдань потребує всебічного вивчення динаміки змін у системі вищої педагогічної освіти Республіки Польща. Досить радикальних реформ на початку ХХ століття зазнала система вищої педагогічної освіти цієї країни, звернення до досвіду зумовлено причинами, серед яких головними є такі: активізація контактів Республіки Польща з державами Західної Європи у сфері освітньої політики. Їх результатом стало запровадження близьких за ідеологічними та концептуальними основами програм реформування польської системи вищої педагогічної освіти; орієнтація Республіки Польща на висновки академічних громад розвинених країн Європи; активізація впливу освітньої політики розвинених країн на освітні програми впливових міжнародних політичних, економічних, фінансових, культурно-освітніх організацій і через них – на процеси освітніх змін у Республіці Польща.

Пошук власних моделей розвитку вищої педагогічної освіти в умовах посилення глобалізаційних впливів – процес складний і суперечливий. Він зумовлений пріоритетами, які мають всезагальний характер. Вивчення й усвідомлення суті цих пріоритетів має допомогти освітянам, політикам, теоретикам, практикам осмислити процеси, що відбуваються в педагогічній освітній галузі Республіки Польща. Вивчення досвіду реформування вищої педагогічної освіти Республіки Польща може бути корисним під час планування та реалізації модернізаційних змін у вищій педагогічній школі України, орієнтованих на її якісне оновлення та інтеграцію в європейській освітній і науковий простір.

На рубежі другого і третього тисячоліть людство шукає ефективні шляхи виживання, розв'язання глобальних проблем, зокрема екологічних, технологічних, соціальних. Провідну роль у їх розв'язанні має відігравати освіта, яка набуває нових форм, створюючи нові методи і технології, суголосні з цивілізаційними процесами.

Висновки... Таким чином, реформування вищої педагогічної освіти Республіки Польща має позитивні зрушення у напрямку інтеграції до Європейського освітнього простору. З огляду на актуальність проблеми інтеграції системи вищої педагогічної освіти України в європейський та світовий освітній простір, зростаючу роль діяльності вищих педагогічних шкіл у освітніх реформаційних процесах, що відбуваються в республіці Польща, слід враховувати досвід вищої педагогічної освіти Республіки Польща. У всьому світі прийнято тезу, що вчитель відіграє важливу роль у кожній системі освіти, а тому йдуть активні пошуки щодо реформування вищої педагогічної школи. Ця проблема є цікавою і представлена у програмних звітах, присвячених проблемі освіти в сучасному світі, обговорена на міжнародних наукових конференціях, конгресах, симпозіумах.

Список використаних джерел та літератури:

1. Василюк А., Корсак К. Недержавний освітній сектор у Польщі: міфи і реалії / Алла Василюк, Костянтин Корсак // Освіта і управління. – 2003. – №3. – С.152-156.
2. Гумула Т. Особливості підготовки вчителів у Польщі / Тереза Гумула // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004. – №4. – С.229-234.

3. Добрянський І. Приватна вища освіта України та Польщі / Ігор Добрянський // Рідна школа. – 2004. – грудень. – С.45-49.
4. Каплун А. Провідні тенденції у професійній підготовці майбутніх фахівців для сучасного ринку праці Польщі / Андрій Каплун // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004. – №4. – С.222-227.
5. Кравченко О. О. Вища освіта в Польщі в контексті Болонського процесу / О. О. Кравченко // Проблеми освіти у Польщі та в Україні в контексті процесів глобалізації та євроінтеграції : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (Київ-Житомир, 22-24 квіт. 2009 р.) / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, С. Сисоевої. – К. : КІМ, 2009. – С.466-473.
6. Сақун Л. Освітня система в Польщі: традиції і сучасність / Людмила Сақун // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. – №6. – С.411-417.
7. Семенов О. Досвід професійної підготовки майбутнього вчителя рідної мови і літератури в Польщі / Олена Семенов // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2005. – №2. – С.169-177.
8. Сисоева С. Напрями реалізації стандартів професійної кваліфікації / Світлана Сисоева // Шлях освіти. – 2008. – С.19-22.

Аннотація

К.Н.Биницкая

Реформирование высшего педагогического образования в Республике Польша

В статье рассматривается проблема развития высшего педагогического образования в Республике Польша, отображены общие реформы высшего педагогического образования, в частности в высших педагогических школах согласно требований Болонского процесса.

Ключевые слова: реформирование высшего педагогического образования в Республике Польша, высшие педагогические школы Республики Польша, интеграция в Болонский процесс.

Summary

К.М.Биниц'ка

Reforming of Higher Pedagogical Education in the Republic of Poland

The problem of development of higher pedagogical education in the Republic of Poland is studied in the article, general forms of higher pedagogical education, in particular in higher pedagogical schools according to the demands of Bologna Process are depicted.

Key words: *reforming of higher pedagogical education in the Republic of Poland, higher pedagogical schools of the Republic of Poland, integration into the Bologna Process.*

Дата надходження статті:

„1” жовтня 2009 р.

УДК 373.544 (045)

О.П.БИНИЦЬКА,

кандидат економічних наук, доцент

(м. Хмельницький)

Удосконалення процесу навчання при формуванні у школярів економічних знань

У статті розглянуто проблему вдосконалення процесу навчання при формуванні у школярів економічних знань в період трансформації економічної системи в Україні.

Ключові слова: *освіта, економічні знання, економічна освіта, система освіти.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Трансформація економічної системи України, глобалізація сучасних світових процесів, демократизація суспільного життя зумовлюють зміни у різних соціальних структурах та у їх змісті. Особливо актуальними є зміни в системі освіти, в одній з найпродуктивніших сил суспільства, до завдання якої входить підготовка підростаючого покоління до праці в умовах економічних відносин, що змінюються. Перехід до ринкових відносин передбачає перетворення відносин власності, демонополізацію виробництва, формування ринкової інфраструктури, вільного ціноутворення. Принципові зміни в економіці, науці та техніці, у соціальних відносинах та суспільній думці зумовлюють нагальну необхідність формування у громадян України не тільки міцних економічних знань, а й економічної культури. Суспільство потребує, щоб кожна людина, незалежно від її фахової орієнтації, здобула гарантований мінімум систематизованих економічних знань: люди повинні розуміти сутність економічних перетворень, їх соціальні наслідки.

Головним завданням сьогодні є модернізація освіти. В основному в нас збереглася освіта індустріального періоду виробництва із притаманними йому вимогами до людини. Збереглася освіта авторитарного суспільства з відповідними суспільними відносинами. Залишилося багато інших явищ, недоліків, властивих нашому суспільству у попередні десятиліття, навіть століття. І це цілком природньо. Освіта не може бути відокремлена від суспільства. Процеси, які відбуваються в ній, так чи інакше віддзеркалюють те, що відбувалося і відбувається в суспільстві в цілому. До того ж, освіта, і це